

AS ONE

ΕΙΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ ΓΙΑ ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ AS ONE

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ

SERGE LE BORGNE PAULA GARCIA

«Νικώντας τον εαυτό σου,
η μεγαλύτερη νίκη», μια
συζήτηση για τη φιλοσοφία του
προγράμματος.

PERFORMANCE ART

MARINA ABRAMONIC

Στον κατάλληλο χρόνο, το
κατάλληλο μέρος και το
κατάλληλο κοινό

LONG DURATIONAL

CLEANING THE HOUSE

Έξι καλλιτέχνες θέτουν ένα
στοίχημα απέναντι στον εαυτό
τους και τον θεατή σε έξι μακράς
διάρκειας performance.

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ

ΤΑ PROJECTS ΤΩΝ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΩΝ

Οι καλλιτέχνες μιλούν για την
εμπειρία τους και την απήχηση
του έργου τους στο κοινό.

ΕΝΕΡΓΟ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ

Το πρόγραμμα AS ONE ξεκίνησε από την έντονη επιθυμία του NEON να φέρει κοντά στο ελληνικό κοινό μια ακόμα μορφή της σύγχρονης τέχνης, την τέχνη της performance μακράς διάρκειας. Και πυροδοτήθηκε από το πάθος της Marina Abramovic να μεταφέρει την «κληρονομιά» της μέσω του Marina Abramovic Institute (MAI). Για 7 εβδομάδες, το Μουσείο Μπενάκη μετατρέπεται σε ένα «ζωντανό» εργοστάσιο αφιερωμένο στην performance, με ελεύθερη είσοδο και ελεύθερη πρόσβαση για όλους, όπου το κοινό μπορεί να γνωρίσει 29 καλλιτέχνες που παρουσιάζουν τα έργα τους και 2 re-performance της Marina Abramovic, να συμμετάσχει στην εμπειρία που λέγεται Μέθοδος Abramovic και να παρακολουθήσει ενδιαφέρουσες συζητήσεις και εργαστήρια για την performance και τη σχέση της με άλλες μορφές τέχνης.

Το AS ONE είναι ένας σταθμός παραγωγής ενέργειας, ένας χώρος που κατακλύζεται από το πάθος των καλλιτεχνών που δημιουργούν και παρουσιάζουν στο σήμερα, μπροστά στο κοινό, και ανατροφοδοτείται από τη δυναμική των επισκεπτών που συμμετέχουν και βιώνουν αυτή την εμπειρία.

Εδώ, στην Αθήνα, φιλοξενούμενοι στο Μουσείο Μπενάκη, είμαστε περήφανοι που παρουσιάζουμε ένα από τα μεγαλύτερα προγράμματα αφιερωμένα στην performance που πραγματοποιούνται στην Ευρώπη και που βοηθούν στο να αναδειχθεί η Αθήνα αλλά και η χώρα μας σε έναν πολιτιστικό πόλο που θα προκαλέσει και θα πυροδοτήσει τη σύγχρονη δημιουργικότητα.

Ελίνα Κουντούρη
Διευθύντρια NEON

ΜΑΚΡΑΣ ΔΙΑΡΚΕΙΑΣ PERFORMANCES: ΓΙΩΤΑ ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΥ////////ΔΕΣΠΟΙΝΑ ΖΑΧΑΡΟΠΟΥΛΟΥ////////ΒΙΡΓΙΝΙΑ ΜΑΣΤΡΟΓΙΑΝΝΑΚΗ////////ΛΑΜΠΡΟΣ ΠΗΓΟΥΝΗΣ////////ΝΑΝΣΥ ΣΤΑΜΑΤΟΠΟΥΛΟΥ////////ΘΟΔΩΡΗΣ ΤΡΑΜΠΑΣ. **PERFORMANCE INTERVENTIONS:** ΘΑΝΑΣΗΣ ΑΚΟΚΚΑΛΙΔΗΣ////////RAFAEL ABDALA ΚΑΙ JESSICA GOES////////ΓΙΑΝΝΗΣ ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΚΑΙ ΣΤΑΥΡΟΣ ΑΠΟΣΤΟΛΑΤΟΣ////////ΕΛΕΝΑ ΑΝΤΩΝΙΟΥ////////ΧΡΙΣΤΙΝΑ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ////////ΣΕΡΑΦΙΤΑ ΓΡΗΓΟΡΙΑΔΟΥ////////ΘΩΜΑΣ ΔΙΑΦΑΣ////////ΜΑΡΙΑΝΝΑ ΚΑΒΑΛΛΙΕΡΑΤΟΥ////////ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΑΡΟΥΝΗΣ////////AMANDA COOGAN////////ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΜΙΧΑΗΛ //////////ΚΙΡΑ Ο'REILLY////////ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ////////ΝΙΚΟΛΑΟΣ////////ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ ΠΑΠΑΘΕΟΔΩΡΟΥ////////ΓΙΑΝΝΗΣ ΠΑΠΠΑΣ////////ΡΑΣΗΑΣ////////ΕΥΓΕΝΙΑ ΤΣΑΝΑΝΑ////////ΣΠΥΡΟΣ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΠΟΥΛΟΣ////////ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΧΕΙΜΩΝΑΣ////////MARIA HERRANZ.

— 29 ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΕΣ ΓΙΑ 7 ΕΒΔΟΜΑΔΕΣ ΣΤΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΜΠΕΝΑΚΗ

Ένα ζωντανό «εργοστάσιο» αφιερωμένο στην performance δημιουργεί ο Οργανισμός NEON και το Marina Abramović Institute με σκοπό να γνωρίσουν την τέχνη της performance στο κοινό και να αναδείξουν νέους καλλιτέχνες.

— ΝΙΚΩΝΤΑΣ ΤΟΝ ΕΑΥΤΟ ΣΟΥ: Η ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΗ ΝΙΚΗ

«**Η πρώτη και μεγαλύτερη νίκη απ’ όλες, για κάθε άνθρωπο, είναι εκείνη που μπορεί να πετύχει πάνω στον εαυτό του**», λέει μέσω του Κλενία ο Πλάτωνας στους *Νόμους* και αυτό είναι το μοτίβο που ο Serge και η Paula θέλουν να μείνει μετά από τις performance, τα events, τις διαλέξεις, τη μύηση στη μέθοδο Abramović, που θα αναπτυχθούν στις 70 μέρες στο Μουσείο Μπενάκη, ένα φιλόδοξο project που οργάνωσαν από κοινού το MAI και ο NEON.

Αρκετοί αναρωτήθηκαν πώς ταιριάζει αυτό το μεγαλεπήβολο εγχείρημα σήμερα σε μια χώρα με τόσα προβλήματα. Ο Serge δίνει μια βιωματική απάντηση όταν κάνει συγκρίσεις: «Είμαι Γάλλος, και μπορώ να σας πω πως το κλίμα είναι πιο γκρίζο και θλιβερό στη Γαλλία απ’ ό,τι εδώ. Στη χώρα σας οι άνθρωποι χαμογελούν κι αυτοί είναι ήδη ένας από τους πιο καταπληκτικούς τρόπους για να αντιμετωπιστεί αυτή η κατάσταση. Κατά μία έννοια, το όνομα του προγράμματος AS ONE («Σαν ένας») δείχνει ότι θα αντιμετωπίσουμε αυτούς τους δύσκολους καιρούς αν παλέψουμε ή κινηθούμε σαν μία οντότητα και όχι χωριστά. Ένας από τους λόγους για τους οποίους υπάρχει αυτό το project είναι για να κάνει τον κάθε έναν από εμάς να σκεφτεί περισσότερο πώς να γίνει τμήμα αυτής της ισχυρής οντότητας. «Σίως είμαστε εν μέσω μιας επανάστασης χωρίς να το γνωρίζουμε. Η πρακτική της performance και η καλλιτεχνική ανάπτυξη είναι τα όπλα μας», λέει η Paula και συμπληρώνει: «Νομίζω το πιο σημαντικό σημείο είναι να αντιληφθούμε πως ο μόνος τρόπος να αλλάξουμε αυτό το σύστημα είναι η χειραφέτηση του ανθρώπινου σώματος, δηλαδή να ανακαλύψουμε ξανά τη δύναμη την οποία έχουν όλα τα σώματα μαζί να διαρρήξουν τις οικονομικές δομές ισχύος, οι οποίες αποσκοπούν μόνο στη δημιουργία κερδών».

Οι έλληνες καλλιτέχνες φάνηκε να προσαρμόζονται εύκολα και δημιουργικά σε μια διαδικασία που ήταν πρωτόγνωρη γι’ αυτούς. Ο Serge χαρακτηρίζει τις αντιδράσεις τους «καταπληκτικές». Σημειώνει ότι «υπάρχουν κάποιες ιδιαιτερότητες: η ελληνική κουλτούρα είναι στενά συνδεδεμένη με το θέατρο και το χορό –συνεπώς είχαμε πολύ ενδιαφέρουσες συζητήσεις με αυτούς τους καλλιτέχνες σχετικά με τις διαφορές μεταξύ θεάτρου και performance ή χορού και performance». Η Paula βρίσκει ότι «είναι απολύτως αφοσιωμένοι στη δουλειά τους και παλεύουν να επιβιώσουν σε μια εποχή όπου οι πόροι που διατίθενται για την τέχνη είναι ισχνοί. Αλλά

υπήρχε ομοφωνία σε όλες τις μακρές συζητήσεις σχετικά με το πώς μπορούμε να αλλάξουμε αυτό το σύστημα μέσω της καλλιτεχνικής πρακτικής και σε αυτήν την περίπτωση η performance είναι ένα εργαλείο για τη μεταμόρφωση του καλλιτεχνικού σώματος και του κοινού. Η ανταλλαγή ενέργειας μεταξύ του καλλιτέχνη και του κοινού κατά την performance είναι μια πρακτική άσκηση χειραφέτησης του σώματος».

Η performance είναι η τέχνη που θα κυριαρχήσει στο Μπενάκη; Η Paula δίνει το στίγμα: «Η performance είναι μια πρακτική η οποία εδράζεται στον χρόνο και έχει ανοικτή μορφή. Συνεπώς, δεν μπορεί να οριστεί όπως η ζωγραφική, η γλυπτική, οι installations, το σχέδιο κ.λπ. Ένας από τους στόχους του MAI είναι να αναπτύξει μία δομή για τους καλλιτέχνες, αυτούς που γεννούν νέες ιδέες περί άυλων μορφών τέχνης και πειραματίζονται με την αλληλεπίδραση μεταξύ των διαφορετικών διαλέκτων». Είναι καταπληκτικό να βλέπεις καλλιτέχνες, οι οποίοι δεν προέρχονται από την performance per se, να ρισκάρουν ώστε να σπάσουν τα στεγανά μεταξύ των καλλιτεχνικών διαλέκτων». Και ο Serge συμπληρώνει: «Η βασική αλλά πολύ ενδιαφέρουσα διαφορά με τις “παράδοσιακές τέχνες” είναι ότι δεν μπορείς να αγοράσεις μία performance ή μία θεατρική παράσταση, ενώ μπορείς να αγοράσεις έναν πίνακα ή ένα γλυπτό... ή μπορείς να κατεβάσεις ένα τραγούδι του David Bowie, αλλά δεν μπορείς να αγοράσεις τη στιγμή κατά την οποία ο Bowie ηχογραφήσει, τραγουδάσει ή εκτελούσε στη σκηνή το τραγούδι».

Όμως, τι ακριβώς είναι η μέθοδος Abramović, στην οποία βασίζονται πολλά από τα γεγονότα που θα παρακολουθήσει ο θεατής; Ο Serge διευκρινίζει καταρχάς ότι «το MAI, καθώς και το As One, εμπεριέχουν τη μέθοδο Abramović, είναι τμήμα της μελλοντικής κληρο-

νομιάς της Marina Abramović που το MAI έχει αναλάβει να εδραιώσει και να μεταδώσει». Η μέθοδος Abramović είναι μια σειρά από ασκήσεις που έχει σχεδιάσει η ίδια η καλλιτέχνης στη διάρκεια της 40χρονης και πλέον πορείας της, ώστε να βγεις, προσωρινά, από τη ρουτίνα ή τα καθημερινά σου προβλήματα και να αντιμετωπίσεις τον ίδιο σου τον εαυτό.

Τα project της Marina Abramović συνήθως απευθύνονται σε ενήλικες. Στην Ελλάδα απευθύνονται και σε νέους. Τι θα πουν σε ένα πολύ

νέο παιδί; Ο Serge πιστεύει στην εκπαίδευση διά των τεχνών, αλλά δεν θεωρεί ότι είναι θέμα ηλικίας. «Ένας έφηβος δεν θα αντιληφθεί ή δεν θα αναλύσει μία performance με τον ίδιο τρόπο με τον οποίο θα το κάνει ένας οκτάχρονος. Αλλά είναι σίγουρο ότι ο μικρός θα καταλάβει κάτι και, ακόμα κι αν αυτό δεν συμβεί, θα ρωτήσει “γιατί;”. Και αυτό το “γιατί;” συνιστά ήδη εκπαίδευση». Η Paula θα ανατρέξει στο ερώτημα του θεωρητικού Πολ Πρεσιάδο: «Πώς μπορούμε να δημιουργήσουμε νέες μορφές υποκειμενικότητας, νέες μορφές κοινωνικών σχέσεων, άλλες μορφές σεξουαλικότητας...» για να απαντήσει: «Μέσω της εκπαίδευσης, της καλλιτεχνικής πρακτικής, της παραγωγής μνήμης και της δημιουργίας του μέλλοντος».

Τι θα κρίνει την επιτυχία του μεγάλου αυτού γεγονότος; Και οι δύο συνομιλητές μου απαντούν ότι θα κριθεί από την απήχηση στον κόσμο και τους καλλιτέχνες. Από το αν θα είναι ένα κίνητρο για να δημιουργηθούν και άλλα ανάλογα project. Και, τέλος, αν περάσει η φιλοσοφία του MAI και του NEON: «Αν εμείς, όλοι μας», λέει ο Serge, «επιτέλους καταλάβουμε ότι δεν μπορούμε να προσδεύσουμε ως άτομα αλλά μόνον ως σύνολο». Δηλώνουν έτοιμοι να αντιμετωπίσουν αρνητικές αντιδράσεις, και οι δύο τις λατρεύουν. Είναι ανοικτοί στην κριτική, δεν τους φοβίζει, αλλά είναι έτοιμοι να την αντιμετωπίσουν δημιουργικά.

«ΠΩΣ ΜΠΟΡΟΥΜΕ ΝΑ ΔΗΜΙΟΥΡΓΗΣΟΥΜΕ ΝΕΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΙΚΟΤΗΤΩΝ, ΝΕΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ, ΑΛΛΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΟΤΗΤΑΣ...»

Ο καλλιτεχνικός διευθυντής του MAI Serge Le Borgne και η performer Paula Garcia μιλούν για τη φιλοσοφία και τις προσδοκίες από το πρόγραμμα AS ONE

ΓΙΑΝΝΗΣ Ν. ΜΠΑΣΚΟΖΟΣ

—MARINA ABRAMOVIĆ

Ο NEON και το MAI μοιραζόμαστε το ίδιο όραμα, τα ίδια ενδιαφέροντα, την ίδια αποστολή. Να δουλέψουμε με το ευρύ κοινό, σε δημόσιους χώρους. Δεν χρειάζεται να είναι ένα μουσείο, μπορεί να είναι ένα άδειο εργοστάσιο, ο δρόμος, κάθε σημείο όπου συγκεντρώνεται ο κόσμος. Και επίσης, επιζητούμε να εκπαιδεύσουμε, να γνωρίσουμε στον κόσμο τις μορφές της άυλης τέχνης.

Η performance είναι πολύ σοβαρή δουλειά, γιατί πρέπει να είσαι εδώ, σε ενεστώτα χρόνο, σωματικά και πνευματικά. Μόνον στο εδώ και τώρα μπορείς να δώσεις πλήρη προσοχή στο κοινό, διαφορετικά η ενέργεια δεν ρέει και δεν υπάρχει κανένα καθρέφτισμα. Με εμπνέει αυτό που λέει ο ιστορικός τέχνης Αλεξάντερ Ντόρνερ: «Ο νέος τύπος τέχνης δεν μπορεί να είναι ένα καλλιτεχνικό μουσείο όπως ήταν μέχρι τώρα. Η νέα μορφή θα είναι ένας σταθμός ενέργειας, μια συνεχής παραγωγή». Το πρόγραμμα AS ONE σημαίνει να είμαστε μαζί, σαν μία οντότητα, όλοι μας, να παράξουμε ενέργεια. Και αυτή τη στιγμή η Αθήνα είναι το κατάλληλο μέρος, στον κατάλληλο

χρόνο και με το κατάλληλο κοινό γι’ αυτό το έργο. Γιατί η τέχνη μπορεί να βοηθήσει σε δύσκολες εποχές, αποδίδει σε μέρη όπου υπάρχουν προβλήματα, δυσκολίες οικονομικές, πολιτιστικές, κοινωνικές κρίσεις. Εκεί η τέχνη μπορεί πραγματικά να ενώσει τους ανθρώπους, να ανοίξει τις ψυχές τους, να αλλάξει τη συνειδητότητά τους –μπορεί να κάνει πολλά πράγματα. Δεν μπορεί να δώσει όλες τις απαντήσεις και δεν μπορεί να αλλάξει τον κόσμο, αλλά μπορεί να βοηθήσει, αλλάζοντας τις συνειδήσεις των ανθρώπων. Ποτέ δεν ήταν πιο καθοριστικό αυτό, παρά στην Ελλάδα αυτής της δύσκολης εποχής.

Είμαι πολύ χαρούμενη που βρίσκομαι στην Ελλάδα. Το ελληνικό κοινό είναι υπέροχο, γεμάτο πάθος, συναίσθημα, αφοσίωση. Τώρα οικοδομείται και προετοιμάζεται ένα καλλιτεχνικό πεδίο για ό,τι θα συμβεί εδώ στα επόμενα χρόνια. Η Αθήνα θα αποκτήσει μια πολύ σημαντική θέση στον παγκόσμιο πολιτιστικό χάρτη. Ας γίνουμε όλοι AS ONE.

ΣΤΟΝ ΚΑΤΑΛΛΗΛΟ ΧΡΟΝΟ, ΤΟ ΚΑΤΑΛΛΗΛΟ ΜΕΡΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΚΑΤΑΛΛΗΛΟ ΚΟΙΝΟ

—CLEANING THE HOUSE

Έξι καλλιτέχνες θέτουν ένα στοίχημα απέναντι στον εαυτό τους και τον θεατή σε έξι μακράς διάρκειας performance

«Γιατί αυτό που είμαστε δεν είμαστε κιάλας»

Η πιο απαιτητική, επίπονη και προκλητική πρόταση του AS ONE περιλαμβάνεται στις μακράς διάρκειας performance (long durational performances), από έξι έλληνες καλλιτέχνες που βάζουν ένα δύσκολο στοίχημα: επί επτά εβδομάδες θα αναμετρηθούν με τον χρόνο, τη σιωπή, το σώμα, το πνεύμα τους και, τελικά, με τον θεατή. Είναι η Γιώτα Αργυροπούλου, η Δέσποινα Ζαχαροπούλου, η Βιργινία Μαστρογιαννάκη, ο Λάμπρος Πηγουήνης, η Νάνσυ Σταματοπούλου και ο Θοδωρής Τράμπας.

Και οι έξι χρειάστηκε να περάσουν μια μεγάλη δοκιμασία, πρωτόγνωρη γι' αυτούς, το Cleaning the House. Για μια εβδομάδα βρέθηκαν απομονωμένοι σε ένα αγρόκτημα της ορεινής Κορινθίας, έτοιμοι να υποστούν μια σειρά δοκιμασίες, ασκήσεις που θα τους βοηθούσαν να αφήσουν πίσω τους τον κόσμο που μόλις είχαν εγκαταλείψει. Τριήμερο αφαγίας και περισυλλογής, βουτιά στα παγωμένα νερά, επί ώρες διαχωρισμός κόκκων ρυζιού και φακής και κατ'επίτευξη τους, ασκήσεις που απαιτούσαν να «πολεμήσεις» με τον εαυτό σου. Πώς το βίωσαν οι καλλιτέχνες; Η Γιώτα Αργυροπούλου λέει ότι στην αρχή δεν σκεφτόταν απολύτως τίποτα: «Δεν το εκλογίκευσα. Έκανα ό,τι μου ζητούσαν. Καθαρίζεις το μυαλό σου και βλέπεις πόσο δυνατός είσαι και τι μπορείς να καταφέρεις». Η Βιργινία Μαστρογιαννάκη αναφέρεται στο πώς μπορεί να είσαι και μαζί και μόνος: «Ο ένας κρατούσε τον άλλον, αν και άγνωστοι μεταξύ μας, κανέ-

νας δεν έφυγε. Αν κάποιος έκανε την αρχή, αν έσπαγε την αλυσίδα, δεν ξέρω, μπορεί να έφευγα, αλλά δεν μπορώ να το απαντήσω τώρα». Ποιο ήταν το πιο δύσκολο κομμάτι; «Η αφαγία», απαντάει, «την πρώτη μέρα πεινούσα συνέχεια, μετά το διαχειρίστηκε το μυαλό μου. Η πείνα έγινε ένας μικρός πόνος, σαν να νονάνει το πόδι σου». Η Δέσποινα Ζαχαροπούλου ήταν προετοιμασμένη, αφού χρόνια ασχολείται με τη γιόγκα: «Πολύ πετυχημένη μέθοδος, που μας έδωσε τα εργαλεία να αντιμετωπίσουμε το γχείρημα και ταυτόχρονα μια γεύση των απαιτήσεων που έχει, σε σωματικό και πνευματικό επίπεδο, μια long durational performance». Ο Θοδωρής Τράμπας, κρίνοντας τις ασκήσεις, λέει ότι «η σωματική και πνευματική προετοιμασία σε κάνει να μην έχεις καμία ασφάλεια, ό,τι θα δώσεις θα πάρεις», αλλά, τελικά, «όλη η μέθοδος ήταν μια ευκαιρία να ξαναδοίμε τη σχέση μας με το έργο τέχνης, να γίνουμε κομμάτι του έργου, όπως και ο θεατής που το παρακολουθεί. Σαν Ένα, όπως λέει ο τίτλος». Η Νάνσυ Σταματοπούλου σχολιάζει ότι την βοήθησε πολύ η άσκηση χωρίς σκοπό, μέχρι που κάποια στιγμή νόμισε ότι έχασε τα όριά της. «Αυτό με έκανε να σκεφτώ ότι με την επανάληψη ασκήσεων χωρίς σκοπό καθαρίζεις, κάνεις τη σελίδα λευκή, χωρίς πληροφορίες. Γιατί αυτό που είμαστε δεν είμαστε κιάλας, αν σκεφτούμε πόσες πληροφορίες παίρνουμε κάθε μέρα. Κάπου χάνουμε τη δική μας πραγματικότητα, ποιοι είμαστε, πού πάμε, τι θέλουμε».

—ΜΕ ΤΗΝ MARINA ABRAMONICΉ ΣΤΟ WORK-SHOP

Αποκαλυπτική συζήτηση της Marina Abramović με καλλιτέχνες και κοινό

«Και να ξέρετε, η performance είναι τέχνη όταν υπάρχει ενεργειακός διάλογος μεταξύ performer και θεατή. Ο κόσμος έχει κουραστεί να βλέπει απλώς την τέχνη στα μουσεία, θέλει να εμπνεστεί, να συμμετέχει». Με αυτή την αρχική δήλωση, η Marina Abramović έδωσε το κριτήριο με το οποίο θα έκρινε τις δουλειές έξι καλλιτεχνών που την περίμεναν καθισμένοι στη σκηνή, μαθητές και θαυμαστές μαζί, να την ακούσουν στο μεγάλο αμφιθέατρο του Μουσείου Μπενάκη. Ήταν το πρώτο ανοικτό workshop της Marina Abramović στο πλαίσιο του προγράμματος AS ONE και ενθουσίασε κοινό και καλλιτέχνες.

Πρώτη συμβουλή της προς την ντροπαλή Τζόρτζια: «Μη φοβάσαι το κοινό, κοίταξε το στα μάτια». Της επισημαίνει ότι κάποια βίντεο είναι πρόχειρα φτιαγμένα και τονίζει ότι «η παρουσίαση ενός έργου πρέπει να είναι τέλεια». Όταν θα δει ένα βίντεο όπου ο καλλιτέχνης μιλάει συνέχεια και στο τέλος βγάζει αφρούς από το στόμα, θα τον ρωτήσει πόσο κράτησε η παράσταση. Στο άκουσμα ότι διάρκεσε μόλις 24 λεπτά, θα κουνήσει το κεφάλι της. «Δεν είναι δυνατόν να εξαντληθείς σε τόσο λίγο χρόνο. Μοιάζει με θέατρο αυτό που κάνεις. Στο θέατρο το αίμα είναι κέτσαπ, στην performance είναι πραγματικό αίμα που τρέχει

από το σώμα». Και προς όλους, συμβουλεύει: «Μην κάνετε editing στα βίντεο, πρέπει απλώς να καταγράφετε ό,τι κάνετε ως πράξη». Η Marina επαινεί το project του Νικόλαου, που κρεμασμένος με κρίκους από διάφορα σημεία του σώματός του έχει οπκώσει στην αγκαλιά του μια κοπέλα. Του επισημαίνει όμως ότι όταν είναι μόνος απλώς κάνει ένα σώο, ενώ στο συγκεκριμένο περνάει την ενέργειά του και σε άλλους. Η Ελένη είναι performance είναι πραγματικό αίμα που τρέχει

την Marina. «Δεν είναι performance, είναι χορός». Η Ελένη εξηγεί την ιδέα της να φτιάξει ένα χαρακτήρα και να τον αποδομήσει. «Μερικές φορές η ιδέα είναι καλή ως ιδέα, αλλά όχι απαραίτητα και ως εφαρμογή». Όταν ο Γιάννης θα κάνει και στη σκηνή μια επίδειξη χορού, η Marina θα βρει ευκαιρία να σημειώσει τις διαφορές μεταξύ dance body και performance body. Ο Θοδωρής και ο Πάρις παρουσιάζουν ένα ποίημα του πρώτου με μια πολύ συναισθηματική μουσική. «Η

μουσική είναι το λάθος». Τους δείχνει. Βάζει τον έναν πάνω στην πλάτη του άλλου. «Πέστε το πάλι», ζητάει. Τώρα αγκαμαχούν και οι δύο, αλλά ο λόγος αποκτά βαρύτητα σωματική πια. Το κοινό χειροκροτεί δυνατά.

Ήταν τόσο συγκεκριμένη και απλή, με οξυτάτη κριτική αλλά ευγενική, και τόσο καιρία στις παρατηρήσεις, που οι παρεμβάσεις της ήταν ακόμα ένα μάθημα για την performance. **Γ. Ν. Μ.**

—REPERFORMANCES

Το πρόγραμμα συμπληρώνεται από 2 re-performances έργων της Marina Abramović, των έργων «Cleaning the Mirror» [1995] από τη Μάρθα Πασακοπούλου, και «Art Must be Beautiful – Artist Must Be Beautiful» [1975],

που θα παρουσιάσουν οι καλλιτέχνες Μάρθα Πασακοπούλου, Δημήτρης Μπαμπιλής, Δήμητρα Μπίλλα, Γίτσα Κωνσταντουδάκη, Ελιάν Ρουμπί, Βασιλική Σπάχου και Καλλιόπη Ζερβουλάκου.

—ΑΚΟΛΟΥΘΩΝΤΑΣ ΤΗ ΜΕΘΟΔΟ MARINA ABRAMONICΉ

Ο καλλιτέχνης ως διευκολυντής του συμβάντος

Μαρία Λοϊζίδου, εικαστικός

Η επιπόνη της μετωπικής ματιάς, τώρα εδώ, στα Μουσεία Μπενάκη, όπως έχει μετατραπεί σε εργαστήριο παραγωγής ανθρώπινης ενέργειας, λειτουργεί σαν εργαλείο ψυχικής ικνυλάτησης προσωπικών διαδρομών.

Στο πρόσωπο του άλλου διακρίνω την μορφή του ανθρώπου, όπως την επισημαίνω στη φύση, στα ζώα και στα φυτά, μια αλήθεια που ενώνει τους ανθρώπους και με απελευθερώνει από τον εαυτό μου. Η συμπεριφορά του θαυμασμού και της έκπληξης είναι αυτή που μου επιτρέπει να βγω απ' αυτόν και να συναντήσω τον άλλο, αυθόρμητα, ανεξέλεγκτα, μέσα σε συνθήκες απρόβλεπτες και απέραντα σιωπηλές.

Συνειδητοποιώ ότι ένα βλέμμα από μόνο του δεν προκαλεί την αφήγηση. Η περιπατητική παρατήρηση ενός επιβραδυμένου βηματισμού αποτελεί τον ενδιάμεσο χώρο πριν το συμβάν, και η αναμεταξύ μας σχέση ενεργοποιεί την αφήγηση. Η πιθανότητα να εισέλθουμε στο εσωτερικό του συμβάντος ξεκινά με το ξύπνημα των αισθήσεων και μας κοινοποιεί απέναντι στην πρόκληση της συνάντησης.

Η Μέθοδος επιτρέπει την ενεργοποίηση του αρχέγονου, αργού και βαθιά φυσικού ρυθμού του ανθρώπου. Ο χώρος της Μεθόδου αποτελεί τον ευνοϊκό τόπο της επισήμανσης αυτής της

φυσικότητας. Δύσκολος ο χρόνος της μακράς διάρκειας, δεν μοιάζει με νόνο, ούτε με κόπο, και μοναδική προϋπόθεση αποτελεί η παρουσία του ανθρώπου για τον άνθρωπο, σε τυχαίες συναντήσεις. Κατά τη διάρκεια της προετοιμασίας μας και των έξι εβδομάδων συμμετοχικής δράσης, μεταξύ performance και διαλέξεων, με τη ροή των συμβάντων να αλληλοτροφοδοτούνται με ενέργεια, η εμπειρία της Μεθόδου γενναϊόδωρα απευθύνεται σε όλους. Σπάνιες στιγμές, όπου μια ουσιαστική σύνδεση των ανθρώπων γίνεται ανεξαρτήτως γνώσεων, γεωγραφικών προελεύσεων, ηλικιακών συγκυριών και κοινών προτιμήσεων.

Η performer Lynsey Peisinger μας συνοδεύει ανώνυμα και διακριτικά καθ' όλη τη διάρκεια της δράσης μας. Διαθέτει όλα τα χαρακτηριστικά του ανθρώπου που προδίδουν τη φυσικότητα. Επιχειρεί αβίαστα να μας τη μεταφέρει. Μοιράζεται μαζί μας το βαθύ άγγιγμα και το μετωπικό βλέμμα του ανθρώπου που απορρίπτει κάθε καμώγλο εξουσίας και εξάρτησης και που η βαρύτητα του κορμού του αποτελεί αναφορά σε αυτό που απλά ονομάζουμε στάση ζωής!

Η Μαρία Λοϊζίδου συμμετέχει στη Μέθοδο Abramović ως διαμεσοαρθής.

—ΤΑ PROJECTS ΤΩΝ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΩΝ

Η ηθοποιός Γιώτα Αργυροπούλου παρουσιάζει το project με τίτλο «Ένα άτομο τη φορά». Έχει δημιουργήσει δύο πανομοιότυπα δωμάτια με αντικριστά έπιπλα, στη λογική του καθρέφτη, ένα για την performer και το άλλο για τον θεατή. Διευκρινίζει: «Υπάρχει μια αμφισβήτηση κι ένα ερώτημα: ποιος βλέπει ποιον, και πού είναι το πραγματικό και πού το κατασκευασμένο».

Ο sound artist Λάμπρος Πηνιούνης διερευνά το ακουστικό περιβάλλον και ειδικότερα την «οικολογία του φόβου». Βρίσκεται πάνω σε μια πλατφόρμα, κάτω από την οποία υπάρχει ένα σύστημα παραγωγής υπόκωφων συχνότητας ήχου που ενεργοποιείται από την κίνηση του κοινού. Όπως λέει: «Στο project δημιουργείται μια σχέση ενοχής μεταξύ του κοινού και εμένα, χωρίς το κοινό να το γνωρίζει. Η συνειδητή επίδραση του ήχου στο σώμα μας είναι μια άλλου είδους βία». [Μικροπολιτικές Θυρώβου].

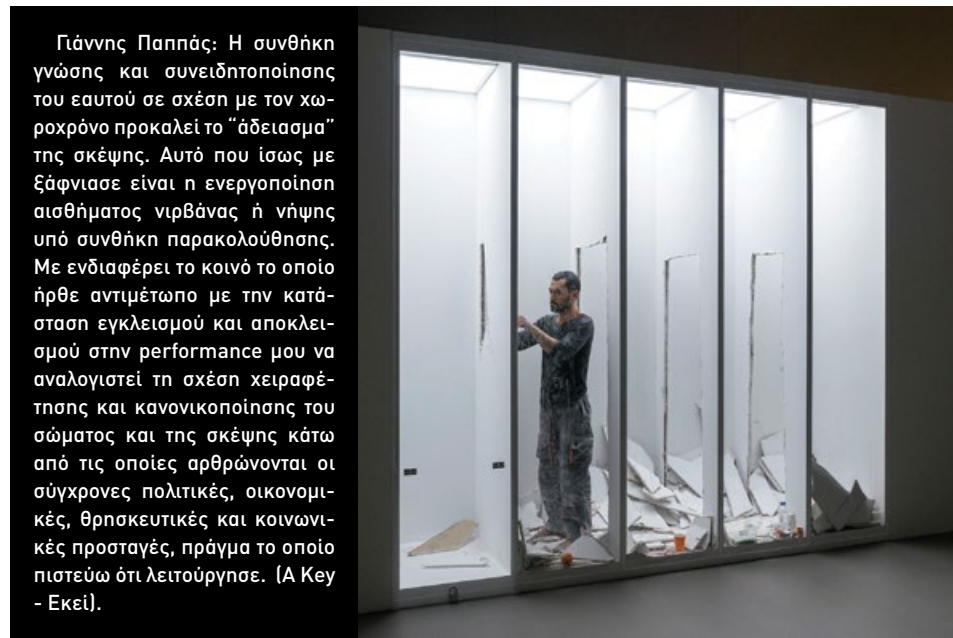
Νικόλαος: Η performance που εκτέλεσα και διήρκεσε 2 μέρες, ήταν ό,τι πιο δύσκολο και επώδυνο έχω επιχειρήσει μέχρι στιγμής. Μου δίδαξε δύο πολύ μεγάλα μαθήματα, το πρώτο είναι ότι εγώ είμαι τα όρια μου και το δεύτερο ότι πρέπει πάντα να φροντίζω σωστά το σώμα μου για να μπορεί να ακολουθεί τη θέληση του μυαλού. Από την στήριξη που έλαβα και τις συζητήσεις που έκανα κι άκουσα, με μεγάλη μου χαρά διαπίστωσα πως πολλοί από τους επισκέπτες πήραν το ίδιο μήνυμα. Ήταν μια πολύ δυνατή εμπειρία και είμαι πολύ χαρούμενος με το αποτέλεσμα της. [Κοίτα τον πόνο στα μάτια και ο πόνος θα γαληνεύσει].

Η χορεύτρια Δέσποινα Ζαχαροπούλου, στο «Corner Time», βρίσκεται σε έναν περικλειστό χώρο, που για να τον προσεγγίσει ο θεατής εισέρχεται από ένα πέρασμα. Σε αυτόν τον λιτό χώρο προκαλούνται δράσεις από την ίδια, με στόχο τη διαδραστικότητα με τον θεατή, οπτική, νοτική, όχι όμως μέσω φυσικής επαφής.

Ο εικαστικός Θωδωρής Τράμπας στο project με τίτλο «Πανγαία» διερευνά τη σχέση καταστροφής και ένωσης. Έχει απέναντί του έναν μεγάλο βράχο, που προσπαθεί να τον καταστρέψει και μετά να τον αποκαταστήσει, ενώνοντας τα κομμάτια του. Τον ενδιαφέρει, όπως λέει, «οι δύο διαδικασίες, καταστροφής και ανακατασκευής, σε μια διαδικασία που αυτές και το γλυπτό γίνονται ένα».

Γιάννης Παππάς: Η συνθήκη γνώσης και συνειδητοποίησης του εαυτού σε σχέση με τον χωροχρόνο προκαλεί το "άδειασμα" της σκέψης. Αυτό που ίσως με ξάφνιασε είναι η ενεργοποίηση αισθημάτων νιρβάνας ή νήψης υπό συνθήκη παρακολούθησης. Με ενδιαφέρει το κοινό το οποίο ήρθε αντιμέτωπο με την κατάσταση εγκλεισμού και αποκλεισμού στην performance μου να αναλογιστεί τη σχέση χειραφέτησης και κανονικοποίησης του σώματος και της σκέψης κάτω από τις οποίες αρθρώνονται οι σύγχρονες πολιτικές, οικονομικές, θρησκευτικές και κοινωνικές προτάσεις, πράγμα το οποίο πιστεύω ότι λειτουργήσει. [A Key - Εκεί].

Κατερίνα Οικονομού: Αν και φαινομενικά οι δύο μέρες του δρώμενου μου ήταν διαφορετικές, μιας και την πρώτη ημέρα, τραγουδούσα ανενυστί ενώ την δεύτερη αδιαλείπτως αιωπούσα, όχι επειδή το επέλεξα, μα γιατί η φύση θυμίζοντας τα όριά της μου το επέβαλε, ήταν το ίδιο μελωδικές. Άλλαξε μόνον η ένταση των συμμετεχόντων οργάνων μιας ρευστής ορχήστρας που φτιαχτόταν από το εναλλασσόμενο κοινό, που δεν θα ονομάσω θεατές μα συμμεταίτες σε ένα έργο που είχε απεριόριστες διαστάσεις, αποχρώσεις, γεύσεις, οσμές και δυναμικές. [Και εγένετο φωνή].

Η visual artist Βιργινία Μαστρογιαννάκη παρουσιάζει την performance «Jargon» ή αλλιώς «κορακίστικα». Ένα εξαντλητικό project για την ίδια, αφού θα μετράει την ώρα κάθε δευτερόλεπτο επί οκτώ ώρες και για επτά εβδομάδες. Όπως εξηγεί: «Η αντοχή είναι το στίχημα, καθώς η διάρκεια το κάνει δύσκολο. Το μισό έργο είναι το λάθος, σίγουρα θα ξεκουριστώ. Είναι μια σισούφεια διαδικασία».

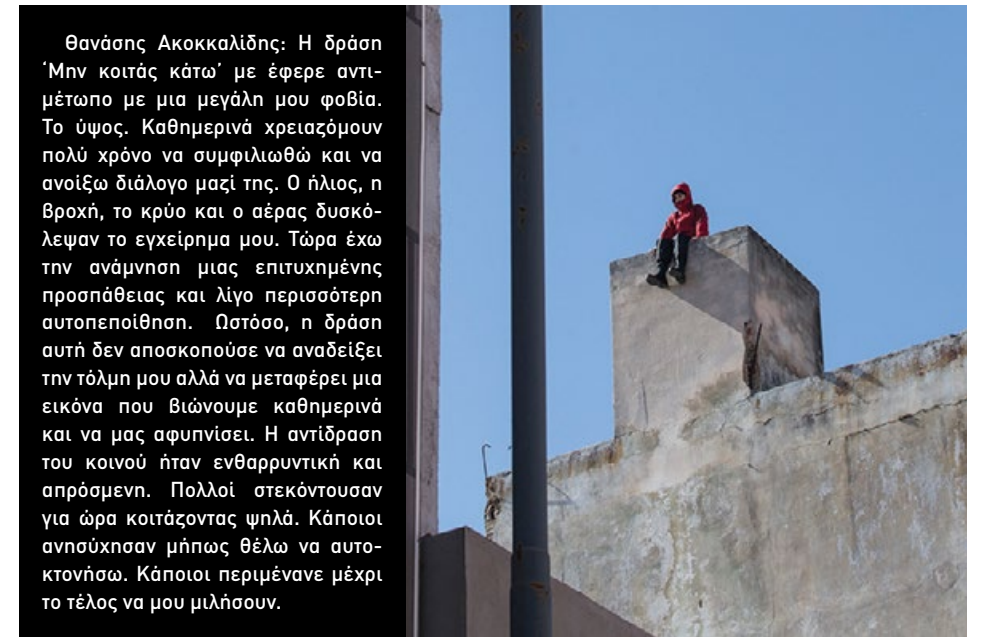
Γιάννης Αντωνίου, Σταύρος Αποστολάτος: Κάθε μέρα ήταν πραγματικά μια διαφορετική εμπειρία. Στο χώρο της long durational performance το κοινό είναι ελεύθερο να συνυπάρξει με τον καλλιτέχνη και το έργο του για όσο διάστημα έχει την αντοχή ή το ενδιαφέρον. Για εμάς προσωπικά, στην αρχή το βάρος δόθηκε στο πώς να επιβιώσουμε για οκτώ ώρες σωματικά και δημιουργικά. Αργότερα κάτι άλλαξε μέσα μας που μας οδήγησε σε μια πιο προσωπική διαδικασία. Κάποιοι από το κοινό έμειναν μαζί μας και παραπάνω από δυο ώρες, αυτό ήταν μεγάλη βοήθεια ενέργειας! [Το πορτρέτο ενός άγνωστου ανθρώπου].

Αναστασία Παπαθεοδώρου: Κατακτήθηκε ενός είδους εμπιστοσύνη με το κοινό, λόγω του χρονικού απλώματος, καλλιεργήθηκε μια διαλογιστική σχέση που καθ' όλη τη διάρκεια γινόταν ευδιάκριτη η ανάγκη του κοινού για κατανόηση, ησυχία, ταύτιση, είχε από μόνη της μια τάση αδειάσματος από τα περιττά και του θεατή και δικής μου. Η ολη διαδικασία συνεχίζει να με μεταποτίζει υπαρξιακά και καλλιτεχνικά, υπήρξαν φορές που νομίζω ότι καταφέραμε πραγματικά να συναντηθούμε με κάτι πέραν του εαυτού μας και να λειτουργήσει αυτή η πράξη της συν-κίνησης, της κάθαρσης με το κοινό. [Μια γυναίκα σε κατάσταση αλήθειας].

Η χορεύτρια Νάνα Σταματοπούλου, στη «Λευκή Σπηλιά», μια αναφορά στο Σπήλαιο του Πλάτωνα, σε έναν κλειστό χώρο ακολουθεί τις αργές κινήσεις μιας εικονικής χελώνας και η ίδια διερευνά «τον αόρατο εγκλεισμό, τις αόρατες αλυσίδες που οι ίδιοι βάζουμε στον εαυτό μας»

Θανάσης Ακοκκαλίδης: Η δράση 'Μην κοιτάς κάτω' με έφερε αντιμέτωπο με μια μεγάλη μου φοβία. Το ύψος. Καθημερινά χρειαζόμαστε πολύ χρόνο να συμφιλιωθώ και να ανοίξω διάλογο μαζί της. Ο ήλιος, η βροχή, το κρύο και ο αέρας δυσκόλεψαν το εγχείρημα μου. Τώρα έχω την ανάμνηση μιας επιτυχημένης προσπάθειας και λίγο περισσότερη αυτοπεποίθηση. Ωστόσο, η δράση αυτή δεν αποσκοπούσε να αναδείξει την τόλμη μου αλλά να μεταφέρει μια εικόνα που βιώνουμε καθημερινά και να μας αφυπνίσει. Η αντίδραση του κοινού ήταν ενθαρρυντική και απρόσμενη. Πολλοί στεκόντουσαν για ώρα κοιτάζοντας ψηλά. Κάποιοι ανασύχνασαν μήπως θέλω να αυτοκτονήσω. Κάποιοι περιμένανε μέχρι το τέλος να μου μιλήσουν.

— ΠΡΟΣΕΧΩΣ

ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
**ΜΗΧΑΝΗ
 ΑΜΟΙΒΑΙΩΝ
 ΚΥΜΑΤΩΝ**
 Suzanne
 Dikker
 /Matthias
 Oostrik

ΟΜΙΛΙΕΣ
**ΑΝΝΑ ΣΤΑΥΡΑΚΟΠΟΥΛΟΥ +
 ΟΛΓΑ ΣΠΥΡΟΠΟΥΛΟΥ**
 ΑΠΟ ΤΟ ΘΕΑΤΡΟ ΣΤΗΝ
 PERFORMANCE
02.04

WORKSHOP
**ΑΜΑΝΔΑ ΣΟΟΓΑΝ:
 BODY WORK**
 ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗ
 ΜΕΘΟΔΟΣ
05.04

ΟΜΙΛΙΑ
**ΑΜΑΝΔΑ ΣΟΟΓΑΝ:
 ΜΙΑ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗ-
 ΜΕΝΗ ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ**
 PERFORMANCE ART
06.04

ΟΜΙΛΙΑ
**Ο DAMIEN JALET ΠΑ-
 ΡΟΥΣΙΑΖΕΙ ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ**
 FERRYMAN
07.04

ΟΜΙΛΙΑ
Ο ΤΕΝΧΙΝΓ ΧΣΙΕΗ
 ΜΙΛΑ ΓΙΑ ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ,
 ΩΣ ΠΡΩΤΟΠΟΡΟΣ ΤΗΣ
 LONG DURATIONAL
 PERFORMANCE
10.04

ΟΜΙΛΙΑ
Η ΡΑΥΛΑ ΓΑΡΚΙΑ ΜΙΛΑ ΓΙΑ
 ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΗΣ
13.04

WORKSHOP
ΣΥΡΑΓΩ ΤΣΙΑΡΑ: ΤΟ ΣΩΜΑ
 ΣΤΗΝ PERFORMANCE ART
15.04

ΟΜΙΛΙΑ
Η ΛΗΔΑ
 ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ
 ΜΙΛΑΕΙ ΜΕ ΤΗΝ ΣΥ-
 ΡΑΓΩ ΤΣΙΑΡΑ ΓΙΑ ΤΗΝ
 PERFORMANCE ART
16.04

ΟΜΙΛΙΑ
**Ο JACOPO GODANI ΜΙ-
 ΛΑΕΙ ΓΙΑ ΧΟΡΟΓΡΑΦΙΑ,
 ΧΟΡΟ ΚΑΙ ΤΗ ΔΟΥΛΕΙΑ ΤΟΥ**
 ΜΕ ΤΗΝ LUISA SANCHO
 ESCANERO
21.04

WORKSHOP
ΜΕ ΤΟΝ JACOPO GODANI
21.04